

ШЫН

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925
АПРЕЛЬ
17
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 78 (3272)
Өртөө 20 коп.

Австрияның чазак төлөөлөрүн К. В. Ворошиловтуң хүлээп алганы (1 арын).
В. В. Маяковскийниң турскаалыга холбаштырган байырлыг хурал (1 арын).
В. И. ЛЕНИННИҢ ТӨРҮТҮҢГӨН ХҮНҮДЕН БЭЭР 85 ЧЫЛ БОЛГАНЫҢГА:
В. И. Ленин дугайында сактышкыннар (1 арын).
Партияның болгаш чазактың кыйгырым-биле колхозтарга ажылдаарынче (1 арын).

Хову ажылдарын калбартыр (1 арын).
Тайбынчың Бүгү-делегей Чөвүдөлийн Кыйгырманың азына совет кижилер атырын салып турар (2 арын).
Ленинниң идеяларынын тилеп турар күжү (2—3 арыннар).
Май бирге аалар кылдың (3 арын).
И. Олдыр.— Ногааның бедик дүжүдү алып дугайында сактышкыннар (3 арын).

А. Маалыр-оол.—Суму Советиниң сөзү (3 арын).
Редакцияга чагаалар (3 арын).
Адырмың нигилделикни ажылың четпес деп көргөн (3 арын).
Ыкдат Улус Республиканың даштыкы херектер министрствозунуң медегели (4 арын).
Индий самолётка болган аварияга хамаарыштыр (4 арын).

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Часкы тарылга үезинде политик-массалыг ажыл

Бистиң областың тараалаң шөлдери хардан хосталып, чер эрип, чазың чыгып хунерлер дүжүп келген. Хей-хей механикаторлар боттарының башкарып турары күчүлү техникааны тараа шөлдериңе чедир бергенер. Хову тураларың колхозчулар болгаш механикаторлар эгелээр. Байлак дүжүтү өстүрериниң шийтширлг үеи—чазкы шөл ажылдары чедип келген.

Чаз-Хөл районунуң Сталин аттыг колхозта эш Савченковуң трактор бригадасы 250 га черин, ол-ла районунуң Молотов аттыг колхозта трактор бригадасы 150 га черин шыгын басырып илтирээр. Черин шыгын басырып илтирээр ажал Бай-Тайга, Улуг-Хем, Барымы-Хемчи болгаш еске-даа районнарда база чоруп турар. Чаа-Хем районда «Ленинчи орук», «Октябрь 14 чыл» болгаш Ворошилов аттыг колхозтар Сарга деп черин дөмөк ховуздан бо чылды 6 муң га кур болгаш куруулар черин шийткөөл алып сорулганы салганнар. Ол черде МТС-тин тракторлары чед бергенер. Хову туралары туттунган. Ол чаз черге чажар уреништери колхозтар сөөртү чедир туралар.

Часкы хову ажылдары еске-даа районнарда эгелеп турар. Часкы тарылга эгелеп кирип турар үеде көдө ажыл-агыйның ажыл-шичилериниң ортузунда партия-политиктиң ажылды шийтширлг күштериниң—ажыл-агый сорулгаларың чедипкиниң шийтширлгине эң күчүлү чүд болур. Көдө ажыл-агый шичилериниң ортузунда партия-политиктиң ажылды бедик денелге тургузарың, оң дуузың-биле бүгү ажылчы чоннарың политиктиң идеякенин көдүрүп, оларны партия болгаш чазактың салып турары сорулгаларың күдөдиринче м-рирлээр—трактор паркының ажылдан улуу-биле хамаарып. Иччанган тракторларынң дөмү күш-биле ажылдарын чедип алырынче уланган бүгү кемчелерини МТС-терин, совхозтарын партия организацалары боттандырып чорудар хүлээлгел.

Бо чылдың часкы тарылгада бир чаз чүе болза, областың колхозтарыга күжүрүлгө тарылгазың калбартырынче кирери болур. Агитаторлар ол күжүрүлгөнүң үнелини, оң харуула ийи чугула айттырларын—тараа алмаан адыкшилерин болгаш малга быжык чөм суурну тургузуп бөдөн шийтширлг турарын колхозчуларга халык-биле тайылбырлап бээр хүлээлгел. Ол ышкаш курууларың тарылгазың болгаш ажалдазың чорударыңга колхозчуларың өөредирин агрономнарның дуузың-биле чедип алырын партия организацалары шүүт холга алгаш боттандырып ужурут.

Бистиң областың национал театры көдөдөн ажыл-шичилеринге хей уда бөдөн бооп келген. Култураның ол албан чери бо чылдың часкы тарылгазың үезинде көдөдөн ажыл-шичилериниң күлү турмуң хандырылганың идеякенин киржип чугаажык. Ол ышкаш областың концерт-эстрада бөдөнү, районнарның култур бажыңнарының агитбригадалары база бо уагт херекке эң идеякенин киржип хүлээлгел.

Эки тургустунган политик-массалыг ажыл—ажыл-агый чедипкиниң үнелини. Оң чедипкиниң партия организацалары оңу канчалар тургусканыңда, ол ажылга агитаторларын канчалар өөртөкениңден болгаш боттуг удурутулга-биле хандырып турарыңа хамаарып. Часкы тарылга үезинде политик-массалыг ажылды бедик денелге тургузарың—партияның район комитеттериниң болгаш партия аге организацаларының бирги чериниң хүлээлгези.

В. В. Маяковскийниң турскаалыга холбаштырган байырлыг хурал

Бистиң совет үезиниң талантылыг шүдүкчү, социалист Төрөөн чурттуң чадунуң белектерин «В. И. Ленин дугайында өлгөн хүнүдөн бээр 25 чыл болганы апрель 14-те болган.

Шүдүкчүниң турскаалыга холбаштырган байырлыг хурал Эвеледер бажыңның Колонналарым залында болган. Аңаа наймсалдын бүдүрүлгелериниң ажылчынары, Москва чогуунуң колхозчулары, сураглыг чогаалчылар, шүдүкчүлөр, эртем хей-шичилериниң төлөөлөкчилери, уран-чүдүлдериниң ажылдакчылары чыгылганнар.

ССРЭ-ниң Совет чогаалчылар эвелединиң баштаар чериниң бирги секретары А. А. Сурков хуралды ажиткаш, чугаалаанч болза:

—Маяковский совет поэзияның төөгүзүп-те бистиң удузувустуң болгаш бистиң чуртувустуң дугайында эң-не хайынчы кыныгы, эң-не чангылыг болгаш эң-не чүткүлүг одуруларын быжээ. Оон бээр элөөн үе эртерен-даа болза, Маяковский—шүдүкчү, агитатор, трибуна болуп бистиң бедик калы дриг хөвөр чуртап турар.

«В. В. Маяковскийниң чаңчылары болгаш амы үениң поэзиясы» деп илеткеди шүдүкчү М. М. Лузовни кылган.

Ол кезеңге шүдүкчүлөр Н. Асеев, С. Кирсанов, А. Бухарин, В. Милонов, Назым Хикмет болгаш еске-даа чүе чугаалааннар.

РСФСР-ниң адырмың эртерин В. Асеевов саналыга Маяковскийниң «Бүгү-ле үи-биле» деп поэзияны номчазы. (СЭТА).

В. В. Маяковскийниң хүлөр скульптурасын ажитканы

Апрель 14-те Москвага Владимир Маяковскийниң хүлөр скульптурасының ажитканы болган.

В. В. Маяковскийниң күрүне библиотеканың бажыңның чаныңа наймсалдын ажылчы чоннарының хей саныгы төлөөлөкчилери, Маяковскийниң чөөк кижилери, өнүктүрү болгаш төрөлдери чыгылганнар.

Библиотеканың директору А. С. Езерская митингди ажиткан. В. В. Маяковскийниң өлгөн хүнүдөн бээр 25 чыл болганыга белектерди болгаш оңу эртериниң талазы-биле комиссияның даргазы А. Сурков кожааны үе кескен. Ан шыгы черге дүжүп баткан болгаш чыгылганнарның мурунуга гранят депкиниң кырында Маяковскийниң барыкга үш метр хүлөр дүжү-хөвири турган, шүдүкчүлөр бөрт чокка, бүгү дургусын-биле турар кылдыр кылган.

Скульптураның автору анык грузин скульптору Г. Уордзаша.

А. Сурковтуң чугаалааны болза: —Маяковскийниң өлгөн хүнүдөн бээр эртерен 25 чыл болза, оң чогаал ажылчының тилелгелин байыраалың чымы болган. «Горан галарының агитатору» янш шүдүкчү бүгү делегейге чаз ас-кежиктиң амыралың кижилерин көдүрүп турар.

Шүдүкчүлөр Н. Асеев болгаш С. Кирсанов олар чүе чугаалааннар. Уран-чечен сөстүк мастеры В. Асеевов болгаш С. Базаров олар Маяковскийниң шүдүлтерин номчазаннар. (СЭТА).

В. И. Ленинниң төрүтүңгөн хүнүдөн бээр 85 чыл болганына

В. И. Ленин дугайында сактышкыннар

СЭКП ТК-ның чанында Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинниң институту белектерин «В. И. Ленин дугайында төрөл кижилериниң сактышкыннары» база К. Петкинниң «Ленин дугайында сактышкын» деп чымыды номер парлатынып үнгөн.

Бирги чымыды А. И. Ульянова-Елизарованың, Д. И. Ульявановың, М. И. Ульявановың болгаш Н. К. Крупскаяның сактышкыннары кирген. Чымыды кирген сактышкыннар В. И. Ленинниң амыралың болгаш ажыл-чорудулганының тус-түс үелерин көргүзүп турар. Сактышкыннарының уагт кезин В. И. Ленинниң бичи болгаш анык чораның база оң октябрь үезинге чедир революшчу ажыл-чорудулганын көргүзүп турар.

ЛЕНИНГРАД ХООРАЙДА

ЛЕНИНГРАД. Владимир Ильич Ленинниң төрүтүңгөн хүнүдөн бээр 85 чыл болганы Ленинградтың ажылчы чоннары калба-биле демелгелеринге белектерин турар. Коммунист партияның болгаш Совет күрүнеңиң уагт үнеликтериниң амыралың болгаш революшчу ажыл-чорудулганының дугайында белектерин агитаторлар оводтарың болгаш фабрикаларын чедирине чорудуп турар.

Ильичиниң ады-биле холбашкан төөгүлүг турскаалдарын Ленинградчылар калгалап турар. Бо черлерге эскерсанталарың хей саныгы бөлүктөрү чоруп турар. Музей бажыңнары (№ 10 Совет куудумчула. (Ильичиниң доора куудумчула болгаш еске-даа черлерде) чүс-чүс көрүкчүлөр ажылчылар, албан хаагчылар, студенттер, школялар, база ол ышкаш Новгород болгаш Великие Луки областтардан бөдү колхозчулар чораш болган.

Хорайның лекция бөдөнү «В. И. Ленин—Коммунист партияның уагт организацалыгы болгаш баштыңчысы», «Ленин—орус болгаш делегей эртериниң дээди чедипкини», «В. И. Ленин улус

Пантеонунуң телевиделдерин чугаалажып турары

Совет чурттуң уагт кижилериниң меде адырмың турскаалы—пантеонунуң конкурсуна кирип келген телевиделдерин чугаалажып Архитекторларын бажыңныга доозулган.

Пантеонун Москвага Ленин даанга, Бүрүннүң Москва университетиниң чаз бажыңның элөөн муруну талазына тудар деп шийтширлгени билдинер. Бо уагт чагай тулушкун Коммунист партияның геннамың тургузукчу, Совет күрүнеңиң үнеликтериниң В. И. Ленинниң болгаш оң хөдөөнүң уагт уламчылыгы И. В. Сталинны, база ол ышкаш Коммунист партияның болгаш Совет күрүнеңиң Казы шөлдө Кремльниң хандарында хөрүктөн кайгамчыктыг ажылдакчыларын турскаалын меңежилер ужурут.

Совет Эвелединиң янзы-бүрү хорайларын Москва куудумчуна пантеонунуң девизтарын 875 телевиделдерин кирген. Элөө каш телевиделдерин даштыкы чурттарың архитекторлары чоруткан.

Конкурска келген телевиделдерини шүдүзүп ийи недела дургузунда Бүгү-эвелединиң көдө ажыл-агый делегейиниң кол павильонунга, оң соонда Архитекторунуң төп бажыңның залдарына көргүскөн. Муң-муң Москвачылар оларны-биле танышкан.

Хей-нитиге чугаалажып-биле конкурстуң жюри эң солуң 180 телевиделдерин шийлп алган. Апрель 4 болгаш 5-те ажылдарын чугаалажып-биле чүс-чүс архитекторлар, скульпторлар, чүрүкчүлөр болгаш еске-даа тускай эртемчилер киришкен. Шүдүкчүлөр чугаалажып-биле ССРЭ-ниң архитектору акадemiaның чигине кезиктүп П. В. Руднев, уран-чүдү дугайында эртемтен А. А. Федоров—Давыдов, архитектор К. И. Иванов болгаш еске-даа ажылдакчылар киришкен.

Саны-шүтүмчүлөргө киришкенерин чамдызы пантеонун тургузарына болгаш каасталганың херектер үр үеи шийдежир материалдарын ажылдарының, турскаалдык партия планнаштының үнелиг саналарын кириген. (СЭТА).

Аспирантылар колхозтарже чоруп турар

ВОЛОГДА. Иван Дедюков армия албаның соонда Вологданың сүт институту студентизи болу берген. Чүтүлүг өөредилге зоотехния факультетиниң конуң эки доозар аржаны аңа берген. Ан ол аспирантура өренип, диссертация бижип турар.

Экономика талазы-биле конкаш доктураларың биждар дугайында партияның шийтширлгени дугайың дылашкан, Тарног районун эң-не хождангай колхозунуң барып ажылдары-биле оңу чорудар дилет билдиришкенин кириген. Диссертация эң Дедюков бо чылдың төңчүзүлгө доозарын хүлөөнип турар. Зоотехния кафедрасының аспиранты Василий Григорьев көдөге ажылдар күрелин база илереткен.

Институттун коммунистери шылгаргай аспирантыларга недириңге реконструкцияларын берген, мычарга партия хоорому оларны кангилатуразы бадылаан.

Улетпур бүдүрүлгелериниң болгаш көдө ажыл-агый черлериниң удурутулганың чыгырыңа оларын көдөге ажылдаары-биле чорударын дилөөн хей саныгы билдиришкенин хорайның партия комитеттеринде кирип турар. (СЭТА).

Хову ажылдарын калбартыр Часкы тарылганы эгелөөн

БУЛУҢ-ТЕРЕК. (Телефон-биле). Чаа-Хөл району Молотов аттыг көдө ажыл-агый артели апрель 12-де часкы хову ажылчы эгелей берген. Колхозтуң А. Дөд болгаш Булан база Адырмыңгыл участтарында туралары таарымчалыг дегиттерин, оларны кайымында-даа шийт чуртталга бажыңнары баш бурунгар кылдырган турган. Тураларда агитаторлар ажылдап, мураакчылар дайынчы хуудустарга болгаш көргүзүп сабыраанда бижиткенин турар.

Чаа-Хөл МТС-тен ол колхозта ажылдап барган А. Дөдте 3, Адырмыңгылда 2 тракторларын бригадалары ийи хүн шийткенде 350 гектарын шыгын басырып илтирээр, а Булак участогунда апрель 14-те база бир бригадалар барган. Мыччанган ол колхозтуң шөлдериңде шүтү 8 тракторлар ажылдап эгелээр.

Молотов аттыг колхоз мал чөм културалары бо чылдың 100 хүр гектарын уду адырып тарып болза-да, шийткен-биле бо чылдың тарылгазың 8—10 хүр доозар деп турар. Колхозчу ишчелер механикаторлар биле чангыс эң-сеткеддиң ажылдаш, ол сорулганы күдөдөн шытаар.

Тарылганы 9 ажал хүннеринде чорудар дээш

Улуг-Хем районунуң Киров аттыг көдө ажыл-агый артелиниң хову бригадасы часкы тарылгага чоруп үезинде организацалык белектерин, 3 автомашиналы болгаш бүрүн дериг-херекселдиң 40 айттыг, апрель 13-те тарылга шөлүңе үнүшкен. МТС-тен 8 тракторлук бир бригада база чедип келген.

Бригада часкы тарылганы 9 ажал хүнүнде бедик агрохитиктиң денелге эртерер дөм күженишкенин ажылдап турар.

Болхо бо чылдың кур болгаш куруккан черин шийткөөл алыры-биле бир бригаданы Кара-Булуңда тургускан, бригада тарылгаже киреринге белең.

Күчүлүг тракторлар

Бай-Хаак МТС-тин машина паркының ажинди «ДТ-54» маркалы база күчүлүг еске-даа тракторлар диниреп, шуштур уңуң турда көөрге чоргоар болгаш солуңда. Часкы тарылганың эгелээрине холбаштыр районунуң колхозтарына барып ажылдаар бригадаларын чоруп турганы ол.

МТС-тин септелге мастеровында механикаторлар часкы хову ажылчыга белектерди дооскаш, ам ситен кезилдеңге болгаш дүжүп амышканыга белектерге шийлчип кириген. Бо талазы-биле эштер Раскин болгаш Макишев олар эң кызыккаш ажылдап турар.

Дурагуагай механикатор Александр Бобков бөдүндө оналкын хову хову корбаның септелгенин чөөкү хүндерге дооскаш, тарылга эгелээр билек «Кызыл партия» колхозтуң шөлүңе трактор чорударын хүлээлгөн.

Эки белеккенген

«Мал ажылчының продуктуларын бүдүрерин көвүдөр дугайында» СЭКП ТК-ның январь пленумунуң доктааның амыралыга боттандырып дээш Сүт-Хөл МТС-тин механикаторлары күженишкенин ажылдап туралар. Часка белектер организацалык доозулган, тракторлар болгаш көдө ажыл-агый машиналары бедик шынарды септеткен.

МТС-тин дирекция чери болгаш миңа партия аге организацалык тракторларын беш бригадаларын тургускан. Ол бригадаларга ажылдаар механикаторлар четчелеткен.

МТС-тин механикаторлары тараа култураларын тарылгазың 10 ажал хүнүнде алы Маймың 1-де, бедик агрохитиктиң денелге эртериниң дугайында социалист хүлээлгени алганар. Бригадалар бүрүнү-биле колхозтарын тараа шөлдериңе чед бергенер.

37 өшкүдөн 74 аңай

ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле). Өвүр районда «Совет Тываның беш чымы» колхозтуң өшкүдүн Буулар Хуура 1950 чылда бээр мадап келген. Итининиң мал ажылчы хажуулар, оң баш санын өстүрүлгө дөм денелге бо аразында болуңуң чүтүлүдүп, мал ажылчыны мураакчы арба-дурагуалың оң көргүскөн. Эш Хуурагың мураакчы малчын болган алдары чүгө ол колхозта эвес, харып районунуң бүгү малчыларында сураглыг аларгай.

Төрөө 37 өшкүдөн ол 74 аңайны чидирг чокка камгалап алган. Бо болза, колхозта бүгү өшкүдериңиң шүтү ийистең адеологияны кайгамчыктыг таарылгазыңдыр.

ПАРТИЯНЫҢ БОЛГАШ ЧАЗАКТЫҢ КЫЙГЫРЫ-БИЛЕ КОЛХОЗДАРГА АЖЫЛДААРЫНЧЕ

Патриотчу чүткүл

КИШИНЕВ. «Югпродстрой» партия организацалыгына коммунист А. В. Деметьев оңу кандидаттарың колхозка ажылдаарын сүмелээр дилеглиг билдиришкени кирген. Эш Деметьев көдөге ажылдаар дуржулгалыг. 1933 чылда-ла оңу Башкыр АССР-ниң Бирги беш чым атыг колхозунуң парторгунуң чоруткан. Уфага көдө ажыл-агыйның коммунист дээди школасын дооскаш, Деметьев МТС директорунга, оң соонда партияның көдөге райком секретарына ажиткаан. Ам, дажан партия болгаш чазак колхозчу көдөге дуза көргүзүп дугайында шийтшир үндүрүп турда, А. В. Деметьев көдөге доктаамал ажылга барып ажылдаарын шийтширээр.

Көдөге ажыл-агый артельдерин быжыгларын талазы-биле Коммунист партияның болгаш Совет чазактың кемчелдериниң (СЭТА).

Коммунистерин билдиришкени

КОСТРОМА. Кострома хоорайның партияның Ленинский райкомунуң бөдөнү колхозтарга ажылдар күрелин илереткен бөлүк коммунистерин билдиришкенин чугаалажып көргөн. Каш холук шийткен райкоморга партияның болгаш чазактың доктаамалы хары болуп 25 билдиришкенин кирген. Билдиришкени киргенериниң итинде партияг болгаш ажыл-агый ажылдарының талазы-биле удурутуп уагт саякты коммунистер хей болуп турар. Чижээ, оларга хамаарып

рин Молдавияның ажылчы чоннары ийи-биле чүдүлүгүтүп турар. Коммунистерден болгаш партия кезиктүп эвес тускай эртемчилерден оларын колхозтарже чорударын дилөөн он-он билдиришкенин бүдүрүлгелерин болгаш албан черлериниң партия организацаларына кирип турар. Партияны болгаш чазактың кыйгырымыга харылап каттышкынар болза, Молда ССР-ниң Көдөге ажыл-агый министрствозунуң септелге бүдүрүлгелериниң өрделелиниң кол инженерин В. В. Глазков, ол-ла министрствонун инспектор-ревизору В. Ф. Зуев, хөдөрү эртемниң, агрохитияны болгаш мезлорация институтунуң директорунуң ораалакчыы Киблиц, институттун эртем ажылдакчыы чер кемчелчизи агроном М. И. Никитку болгаш еске-лар. (СЭТА).

туралар болза, маш болгаш саязын улетпүрүңуң ажылчыларының профессиалык обомунуң даргазы эш Милевский, маш улетпүрүңуң ажылчы хандырылганың область өрделелиниң начальниги эш Дмитрив, Костроманың механикаторлар школасының партия организацалыгының секретары эш Кузанов.

Итиниз-биле сөөлүгү хүндерде областа 200 хире билдиришкенин бердинген. (СЭТА).

Австрияның чазак төлөөлөрүн К. Е. ВОРОШИЛОВТУҢ ХҮЛЭЭП АЛГАНЫ

Апрель 13-те ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошилов Австрияның чазак төлөөлөрүн баштыны Австрияның федералдык канцлер дээри Ю. Раабти болгаш төлөөлөрүн кезиктирер ораалакчы канцлер дээри А. Шерфти, даштыкы херектер министр дээри И. Фишлы болгаш даштыкы херектер министрствозунуң статс-секретары дээри Б. Крейскини хүлээп алган. Төлөөлөр Австрияны ССРЭ-де Оңа болгаш Бүрүн эрелги элчини дээри Н. Бишофф үш чедирген.

Хүлөөп алышканы ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов, а ол ышкаш ССРЭ-ниң Австрияда Оңа болгаш Бүрүн эрелги элчини база Дээди комиссары И. И. Ильичев олурушкан.

Хүлөөп алышканы үезинде Австрияның федералдык канцлер дээри Ю. Рааб ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошиловка Австрия Республиканың Президентизи Теодор Кернерин чоруткан бажың дамычы берген. Даймы үезинде совет улуска ууру боттарының үлүгеткен кембурулары дөш Совет Эвелединге кеземче эртерип турар ыңдыг австрийлерге хамаарыштыр өршээл-келдер көргүзүп дугайында илел о бижикте илгергейленип турар. «Бар эвес оларда совет хоолдулар бугаар

(СЭТА).

(СЭТА).

(СЭТА).

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыйгырынының адаанга совет кижилер аттарын салып турар

Тайбынның херээ тиилээр

Кызылдын башкы институтунун хурдадар залында № 7 ортумак школанын үстүкү класстарынын өөреникчилеринин болгаш башкыларынын хей кижжи киржкчилер хуралы болган.

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюроунун Кыйгырынын адаанга ат салымшынынын чымдазынын дугайында илеткеди башкы эш А. Мартынова кылган.

Школанын ажылында көскү чедикчилерини демдегелишсаан, үшкү үзүлдүк өөредилге шынарын 84,2 хууга күөсеткен, ол школа Кызылда ортумак школаларын бирги черин ээлээн илеткеди чытаалаан. Ол школа I «а» болгаш II «б» класстар (башкылары А. Голубцова, Ф. Маскаленко) өөредилге бедик көртүзүлгөргө болганын илеткеди демдегелен.

Чүө чытаалаан өөреникчилер болгаш башкылар Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюроунун Вена Кыйгырынын ижин-биле деткип, совет улустун тайбынны чыгымчы чок күөлү чүтүктүп илериин турган. Ону класстарын өөреникчилер Ольга Меркуловичинин чытаалааны болза:

— Бистер, совет школары дайынны айымшы халавын билер бис. Тай-

бынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Бюроунун Вена Кыйгырынын ижин-биле деткип, бистер өөредилге чынын чүгө 4 болгаш 5 демдектерин доозар бис. Кыйгырынын адаанга ат салырычы, 16 хар четкен шупту өөреникчилерин кыйгырыным.

Көксөкөд өте организацианын секретари, Ала-чуртун Улуг дайынның киржикчин башкы Н. Тачев, — дайынның араатанын үгүдөгилерин, дайынның аар-бергелерин эки билер мен. Совет улус болгаш делегейни дешигел илери бүтү кижилери шупту дайынга уаур. Ол күчүлүг үнгө каттыкшы, бозумун адымын Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыйгырынын адаанга салдым — дээн. Башкы Л. Гончарова, өөреникчилер В. Мазуревский, В. Ванников болган оон-даа өскөлөр улуг көдүрүшкүнүг санадарын бергилээнер.

Школанын директору А. Пласина сөс ач чүө чытаалаан. Кыйгырынын чыгыс өп-сеткилдиги деткип, боттарынын аттарын салырычы өөреникчилерин болгаш башкыларын кыйгырткан, бир дугайында адин салган. Кыйгырынын адаанга ат салымшынын улажын өгөлөөн. Оон соонда «Аалчы индйлер» деп кино болган.

Күш-ажылчы чедикчилер тайбынның херээнге салышкын

Каа-Хем районун «Ленинчи орук» колхозта Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыйгырынын адаанга ат салымшынын колхозчуларын чакы тарылганы кыска хуусаада, бедик агротехниктиг деңгеле өртүрер дээн күш-ажылчы көдүрүштүкү-биле уелтирип турар. Баштайгы хуралдын сөзүндө 230 кижжи Кыйгырынын адаанга боттарынын аттарын салганнар.

Колхоз бо чылын тараа культураларын 994 га черге тарып. Оон иштине 300 гектарын Саргал ховузуунун кур черинге тарып. Аңаз чажар үренин чедирген. Ында хову турлаан база тууду тургускан. Ол черге ажылдар трактористер инда чед бергенер.

Хову бригадаларын бригадир эш Таранов биле трактор бригадаларын бригадир эш Иванов олар колхозчулар-биле механизаторларын калы ажылдыжыгазынын планын тургусканнар.

Кыйгырынын адаанга ат салымшынын хуралда холбоштырган хуралда орооду бригадаларын бригадир эш Иванованын чытаалааны болза:

— Бистер тайбынны боттарынын күш-ажылчы-биле быжылгаар бис. Бистер 22 муң чедикчи кибиттер биссатарларын одурткан бис. Букуруза тарымын колхоз баштаар чери бистин бригадалык даскан. Ону бо чылын 18 га черге тарып бис.

— Атомчулар кижилерин чүс-чүс чы-

ларда тууду тургускан чүтүлгө үрээ деп кыжын турарлар. Бистер аңаз шиптирилди улур бис. Бистин бригадалык колхозчуларга чаа быжылганын тууду бээр дээн ажылдар турар—деп тууду эш Шарбин чытаалаан.

Кыйгырынын адаанга ат салымшынын ырак оорда малчыларда, тайгада ыш беткекчилеринин болгаш өске-даа черлерге ажылдар турар колхозчуларын ортузунда чөрүп турар.

Сарыг-Сеп МТС-тин механизаторларын Кыйгырынын адаанга ат салымшынын ажыл-агыйкы көдүрүштүкү-биле утгааннар.

Коллективне болган хуралдын сөзүндө 144 кижжи Кыйгырынын адаанга аттарын салганнар. Ол хуралга төкөр эш Матвеев мыччаар чытаалаан:

— Мен үш дайыннарды киржикчи мен. Дайын деп чүд дээрин эки билер мен. Мен дээр керектиг чүө—партия болган чактын көдө ажыл-агыйын шыгыс көдүр дугайында айтымшынын күссүдери ол болур.

— Мэн мергежил—бызагы. Ол мергежилдин болгаш билинин тайбынның черен быжылгаарына бээр мен — деп эш Горелов чытаалаан.

МТС-тин элден хей механизаторларын колхозтарга үчкөннөр. Кыйгырынга ат салымшынын оларын ортузунда база чөрүп турар.

Колхозчуларның үнү

Тайды районун Ленин аттыг колхозунуң колхозчуларын Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыйгырынын адаанга ат салымшынын чымдазына холбоштырган хей кижжи хуралы болуп эртен.

Хуралга комсомол организацианын секретари эш Нусуп-Шурууну чытаалаан болза: — Совет кижилер тайбын дээн каян кезеде туржун келген. Бистин Ала-чуртувуске немең фашисттиг араатаннар халааган, бистин бурунгаар депшигелеске моньдак кадыл, бичи чаштарын, кырганарын, чалымыларын адуруп хыдып, чаштарын өскүсүрдил турганын бис казан-даа утпас бис. Тайбын — ол бистин келер үеги аас-кежиге, ычганаш Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыйгырынын деткип, тайбын дээн боттарынын холуңуң үжүң салдырычы бүтү колхозчуларын кыйгырып тур мен. Мал төдү өстүренин комсомолчулар бригадаларын киржикчилер бистер 100 хуй бурунунда 106 хураганын менди доруктуруп аларын хулаанын тур бис.

Хову бригадир, Бүгү-делегей көдө ажыл-агый делегезинин киржикчи О. Удум-Бараа сөс алган:

— Совет улус тайбын дээн туржун турар, мон оонгаар-даа туржун, массалаг ууткаашкынарнын чөлсө-биле америк, каниар хей-ле улустарын коргудар деп орадалып турарлар-дыр. А совет улус оон кортистар—деп чытаалаан. Чоокү үеде үренин хоронаашкынын доозуп, чакы хову турлаан бүтүн беткек алырын хандыларын ол хулаанга. Орооду бригадаларын бригадир эш Самбылай нога култураларын эш акти дүжүттү өстүрүп аларын, орооду шөлүн чедикчилеринин ажылын бүтүн хандыларын хулаанга.

К. КАНЧЫР-ООЛ.

Дайын херек чок

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыйгырынын адаанга ат салымшынын дугайында митингге Эраан районун Эраан ортумак школанын өөреникчилер, башкылары болгаш өске-даа ажылдычылар чыгып келгенер.

Митингтин бүтү киржикчилер Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинин Кыйгырынын чыгыс өп-сеткилдиги деткип, ол Кыйгырынын адаанга боттарынын аттарын атомжун хыдыкты дайынны бодурбас дээн салганнар.

Школанын эски класстын өөреникчи Тамара Туваакууну чытаалааны болза: — Бистерге, совет кижилерге дайын херек чок. Бистин чуртувуста уруглар аас-кежикти чурттан турарлар. Ычачыра америк империалистер совет школарынын аас-кежикти тайбын чуртталгазына атомжун дайынның айымды халавын дөп турарлар. Ычачыра-даа олар боттарын өлүмдө чыдаастар! Өөренип турар өртемнериске бистин чүгө 4—5 демдектерин ап, улугерил болгаш чурмуңу бодурбас—атомжун дайынның кысыкчыларына база-ла согуштукун болур.

Ол-да доран Кыйгырынын адаанга 200 ажыл кижжи аттарын салганнар.

Б. ШАКТАР-ООЛ.

В. В. МАЯКОВСКИЙНИН ЧОГААЛЫНДА ПАРТИЯНЫ БОЛГАШ БАШТЫНЧЫНЫ КӨРГҮСКЕНИ

1924 чылдың күзүндө Маяковский 1923 чылда-ла бодап алганы «Владимир Ильич Ленин» деп шүдүгелди бижип дооскан. Ол шүдүгелде Маяковскийни чогаал ажылында кол черин ээлен турар. Маяковский аңаз бистин үениң өң улуг кижини, Совет күрүенин, чаа хевирини Коммунисттиг партиянын тургузукчу болгаш баштынчыны, пролетарин социалисттиг революциянын генейи—В. И. Ленинни дүрү-хевирин хажык чок, булуренчиг болгаш кижиниң сагыш-сеткилин хаара тууду келер кылдыр, шап ыччаар генкалдыг бөдүң, шының, база уран чурмаалдыг бижип шыдаан.

Маяковский бодунун «Владимир Ильич Ленин» деп шүдүгелдини өзегинге капитализмин төөгүзүп, Барын чүккө болгаш Россияга революстуг ажылчын шимчөөшкенин хөгжүдөзүнн төөгүзүп көргүсөн.

Ленин шупту киржикчи, организацины болгаш баштынчыны болуп чоран Орустун революстуг шимчөөшкенин бодушкуннарын «В. И. Ленин» деп шүдүгелде Маяковский делегей-биле чүрүп көргүсөн. Коммунисттиг партиянын, Ленинниң удуртулазы-биле массаларын тургузуп турары төөгүтү шүдүкчү тоожуп бижээн.

Шүдүгелге хергезер материалдарын марксизм-ленинизмди өртүлөндирген тип албышан, Маяковский Европаның болгаш Орустун революстуг ажылчын шимчөөшкенин төөгүзүп ханыгы-биле өөренип, оон-биле чергелештир В. И. Ленин кайдыг политиктиг ажылдычы, кайдыг кижжи чоранын тодаралып турар фактыларын база-ла камып болгаш кичөөнгей ил шипчилеп көргөн. И. В. Сталиннин ажылдары, ылангыч 1924 чылдын январь 28-те Кремльдин курсаттыларынн кезээинге чытаалаан чытаалы болза, В. И. Ленинниң дүрү-хевирин чогаалдырып шиптирилди ромду олбоан. Ычганаш Ленин ажи-биле «бөдүң ужур бугаар» чытаалакчы билер кижжи деп И. В. Сталинниң чытаалына кайтамчык чок деңгеледерин Маяковскийниң шүдүгелдинде көрүп болур бис.

«Революстуг өртүлөндөргө хунеринде Ленин дэрге, шынап-ла силди-ле бээр, чүвени мурай-ла өндөсө апар, ангыларын шимчөөшкенин болгаш революциянын магат чок болуп шийлашканын аджында чүө деп көрүп, баш бурунгаартан билер апар турган. Ильич революциянын чалгыларын, сугда балык шыкшап эштип билер деп бистин партияжи бөдүктөргө ыңча дикши турары залас өөө ийин». (И. В. Сталин, чог., т. 6, арн 61) деп, «Ленин дугайында» чүтүлгө эш Сталин бижээн.

«Ильич революциянын чалгыларынга, сугда балык шыкшап эштип билер» деп. Сталинниң тайбынны ажылдаган, Маяковский Октябрьниң социалисттиг Улуг революциянын өзгөзүнн илтиги-биле көртүспүшөөн, пролетар революциянын баштынчыны—В. И. Ленинни болушкуннарын төп ортузунда турар кылдыр чураран.

... Сагыжына чүс-чүс жожуларын башкарып. Сая-сая кижилерин бодап чораян, Дүне када делегейин

деңгизтүрүлөш. Эртенинде: —Бүгүдере! Бүгүдере! Бүгүдере, ол дэрге — ханга көккөш Эпирең фронтларга, Байларга кулдандырып бердириккен Байгы бүтү кулдарга чарлаар: Чагырганы Советтерге! Чарар черин тараачынарга! Тайбынны улустарга! Тарааны аштаннарга!

Революстуг бодуларды боттандырып тура, Ленинниң дидимин Маяковский НЭП-ти (чаа экономика политиказын) кылдып чорутканын тайбыннардын чурмаалдарда көргүсөн. Шериг коммунисттиг политиканың НЭП-ге шилчөөн В. И. Ленинниң шупту айтымшыны-биле партиянын боттандырыганы дидим болгаш шын баалык деп Маяковский көргүзүп турар. Аңык совет республиканың улус ажыл-агыйын шуптузу, база ажыл-агыйын чымдык, чыжээрге сагып шыкшап алдыларын катап тургузарына, ажылчыннар хоорайларын, суурларын тараа болгаш өскө-лаа көдө ажыл-агый продуктуларын биле, улутунуң чиг-эт-биле хандыларын өлкөдөргө шының чаа экономика политиканын баштайгы түнөөлөдөрн Маяковский бодунун шүдүгелдинге уран-чечен арга-биле көргүсөн.

В. И. Ленин НЭП-ти атыраашкын эвес, а оожум-даа болза, социалисттиг шаар-халдаашкын кылдыр көрүп бижип турарын Маяковский бүдүрөнчиг көргүсөн:

«Коммуна — чүс чылдыр, аңаз ол чыл чү шооду деп? Бурунгаара-ла — нечигеш өрткөн өй бооп көзүдөй бээр, харын

Миллион катап бижик, мык шимчен ораар-дыр бис».

1922 чылда болган партиянын XI съездинде В. И. Ленинниң чытаалаан сөстөрн Маяковский бо дөрт одуртуу барык-ла олчөөн ажылдаган, шүдүккө таарыштырып каанын демдегелер херек.

В. И. Ленин улуска бүтүрелди, чогаалышканын эш-өөргө сагыш човангыр, бөдүң болгаш чаагай чыны илеретпишөөн, революциянын дайыннарына, совет өрге-чагырганын дайыннарына оон өзгөжүнн күштүң, кам-хайыра чогуу Маяковский мергежилди-биле бижип көргүсөн.

Улустун дайыннары, ленинчи партиянын дайыннары, троцкистер, зиновьевчелер, бухаринчилер болгаш кижжи төрөгелетиниң бүтү-ле шаарлашканын делер туртунген деп партияны бурундашканнар. Ленинниң Россиянын оолаажынын продукту-дур деп, ленинизм болза, Россиянын экономика болгаш културга талазы-биле хожудангайындан үнгөн чүө-дир деп көргүзүрүн олар орадалып турганнар.

Маяковский бодунун шүдүкчү талантынын, партияга бердингеннин болгаш чогаалынын баштынчыны бөтү-ле күжү-биле, бистин үениң пролетар шүдүкчүлүгүннн кайымдын-даа артык кайымдын-даа-би-

ле, чаа хевирин партияны, Коммунисттиг партияны мактап ырааан:

... Партия — чыгайсырй кожашкан Сая-сая өгилер-дир. Партиянын күжү-биле деткишпишөөн, Салдымшыпай туудуларын дэрге үндүргөн бис. Партия — ажылчын ангынын ооргузынын хендирибөө. Партия — бистин чоңуну оңмас-өңгө ажыл херээ Карачагы партия мен калбас. Бо хун албаты мен, Хаанылганы картадан даарта бо-ла доран чүтүлгө мен. Ангынын мээни, ангынын херээ, ангынын күжү, ангынын алдары — партия ол...

«В. И. Ленин» деп шүдүгелдини өзгөйтү болгаш чаа чүтүлү болза, социалисттиг революциянын баштынчынын дүрү-хевирин көргүсөн-биле чергелештир, инда ол, революцияны бүтүрүп чүрүп турарында; инда Совет Энциклопедия Коммунисттиг партиянын удуртукчу болгаш шыкшаптыг ролун, оон дайынчынын ханымын биле, кончуп шыны-биле чырыкканында; инда революстуг улустун мадырларын шын болгаш уран-чечен мактап ыраанында болур.

Социалисттиг революциянын төгөмөнү бодур пролетариаттын алты деңгеле — аажок улуг масштабтыг төөгүлүг бодушкуннарын шүдүгелде калба-биле көргүсөн. Ол бодушкуннарын ханы көргүзүр-биле чергелештир Маяковский шүдүгелдин кол темазы—баштынчы болгаш партия дугайында теманы бүдүрөнчиг кылдыр көргүзүп шыдаан. Шүдүгелде кижиниң сагыш сеткилин хайыктырар дидимин чурмаалдар хей.

Маяковскийниң «Владимир Ильич Ленин» деп шүдүгелдин чүгө совет улус болгаш аңаз ынак эвес, харын оун бистин социалисттиг Төрөөн чуртувунун ырак даштында-ла чурттан турар улустар база билер. Бистин чок, төрөөн Ильичовиске ханы ынакшы-биле синкинг Маяковскийнин кайтамчыктыг шүдүгелдинде өзүп оларар салгакчылар Ленинниң дидим дүрү-хевирин билер аш турарлар.

«В. И. Ленин» деп шүдүгелдине бүтү улустун кичигидин болгаш эш Сталинниң төөгүлүг таңгыраанга илереткен Ленинниң өгөлөөн херээ уламчалдар деп партиянын болгаш улустун мадыржы шиптирляин Маяковский дика күштү-биле көргүсөн. Шүдүгелдин өң ханы болгаш бөдүң улусчу чогаал бодур ужуру инда.

Маяковскийниң чогаалчы ажыл-чорудулаан И. В. Сталин бедик-биле үнөөн. 1935 чылдын декабрь 17-де «Правда» паратынган эш Сталинниң Маяковскийге берген доочу характеристиказын шүдүкчүлүг совет културанын хөгжүдөзүнө ужур-дузазын, оон совет шүдүкчүлүгүннн аразына ээлеп турар черин тодараткан:

«Маяковский бистин совет үениң өң дэрге, өң талантымың шүдүкчүлүг чораян болгаш артар-даа».

В. КУРЕНЕВ.

Ленинизмниң идеяларынын тиилеп турар күжү

Коммунисттиг партиянын улуг үндөзүлгөсү, делегейде бир дугаар социалисттиг күрүенин тургузукчу, генкалдыг революстуг болгаш марксизмин теоретиги Владимир Ильич Ленинниң төртүтүнүн хундун бээр 1955 чылдын апрель 22-де 83 чыл өл болур.

Капиталисттиг кулданыгдан адырларын шипти оруктарын болгаш чаа социалисттиг илтигелде тургузарынын оруктарын ажылчы чоннарга айтып берген Улуг Ленинниң адын бистин чурттуң болгаш бүтү делегейин чүс-чүс миллион кижилери хундүтүлгө-биле алап турар.

Маркстын мөчөөзинин соонда пролетариаттын хостагалыг улуг шимчөөшкенин төөгүзү Ленин шыкшап шап индиг улуг кижини илди үндүрбөөн. —Пролетариатта бар турар бөдүң-ла улуг болгаш мадырлыг бүтү-ле чүө — коргун чок угаан, бүтү чүвени ажиң өрттүп турар дөмдүр деп чаланын чок чүтүкүдү күзөлдөрүк, кулданыгтын болгаш даралды өлчүгө чедир илтигчи-биле көөр хөөн чок чөрүк, чүвени даг-даа-биле шимчедип олар пролетариат чүтүк, массаларын чогаалдык күжүңгө кызыгар чок бүтүрөт, каячар-даа аажок улуг организацины геней—бо бүтү болза, оон алы барын чүткен чөөн-чүккө чедир, муруну чүткен согу-чүккө чедир ча делегейин сижволу апарган. Ленинде магалыг чаагай синкишкенин тыпкан — деп, Коммунисттиг партиянын Тен Комитеди «Партияга, бүтү ажылчы чоннар» үндүргөн кыйгырыныга бижээн.

Ленинниң өөредил улустарын каячар-даа аажок улуг идеяг байлаа болур, чүте дэрге, ол өөредил илтигелд хөгжүдөзүнн объективтиг хоойлуларын ханымын биле ажылды, ажылчы чоннарын үндөшкөн амьдыралчы өрге-ажыктарын өрткөн бөдү-биле илериин, төөгүтө чаа оруктарын ажылды алдырын билер-биле улустарын чөпсөлөп турар.

Чыл келген тудум-на улуг Ленинниң өвүр-дүрүтү дешигелдиги кижжи төрөгелетини мурунуга улам улуг хөрдүг чаагай-биле көстүп турар. Оон өлүм чөк өөредил тайбын, демократия болгаш социализм дээн, улустарын чыратыкты келер үеде дээн демсөөгө бүтү чурттарын ажылчы чоннарынн тугу болуп турар. Улуг Ленинни өөредил бистин партияныкы болгаш бистин улугууска Октябрьниң социалисттиг Улуг революциянын тилгелдиги дээн, Совет күрүенин тургузар болгаш быжылгаар дээн, социализмин болгаш коммунизмин тилгелдиги дээн демсөөгө орукту өшөөс күчүдүг чырык сымды шыкшап чыратып берип турган болгаш чырыдып-даа турар.

Маркстын өөредил Ленинниң ажылдык улам ымайгы хөгжүдөзүн алган болгаш чаа бедик чаагай көдүрүтүгөн. Марксизмин болгаш делегейин революстуг ажылчын шимчөөшкенин хөгжүдөзүн чаа үе Ленинниң ады-биле шүтү холбошкан.

Ленин чаа хевириниң бөдүлүг революстуг, дайынчы революстуг партиянын организацины болур. Оон турткан Коммунисттиг партия коммунизмин тургузуп турар совет илтигелдин оорук киржикчи болгаш башкарыкчы күжү болур. Коммунисттиг партиянын күжү болгаш күчүг Ленинниң ажылдан кылганы болгаш партиянын Устандына —партияжи амьдыралдык вол хоойлууда синкишкөөн партияжи амьдыралдык вол доктаатынган нормаларын шыгыны боттандырып турар-биле хандырыгын турар. Бо нормалар болгаш принциптер демократтыг төчүдүгөн чалгыттып чокка чорударын, коммунисттерин илтигелдиги бүтү хемчегдер-биле хөгжүдөрүн, партиянын амьдыралынын болгаш ажил-чорудулаанын өң чүтүлгө айтырларын коллективтиг чытаалакчы көөрүн баш бурунгаар көрүп турар Совет Энциклопедия Коммунисттиг

партиянын революстуг демсөөдиги болгаш коммунисттиг тургузуушунун чорудулаанына чыгданган байлак дуржаалам бүтү чурттарын коммунисттиг болгаш ажылчын партияларын тайбынны, демократиянын болгаш социализмин херээ дээн демсөөгө дуулап турар.

Ленинниң шыгыраангай ачы-хавыязы чүдө дээн, социалисттиг экономияныч тургузушкунуну болгаш коммунизме орук-биле оон улам ымайгы хөгжүдөзүнн херөөгө илтигелди күш болуп турар ажылчыннардын болгаш тараачынардын Совет социалисттиг күрүенин организацины болгаш үндөзүлгөчү болганында. Ленин болза, дэди привилыи ажылчын ангынын болгаш тараачынардын эвилден болуп турар Совет күрүенин утка-шынарын илтигелеткен. Социалисттиг илтигелдиги төндүш дивес үндөзүн болур ол өңдөлдү хайыралыг кадалгаларын Ленин чагаан. Ленинниң чалгыларын элерибшөөн, Коммунисттиг партия ажылчыннардын болгаш тараачынардын эвилден чалгылыш чокка төмүлдүг чедир быжылгаар политиканы чорудуп турар.

Совет күрүенин күчү-шыналын быжылгаар дээн демсөөдиги чорутушпаан, Ленин болза, улус ажыл-агыйынын бүтү адырларын көдүрүштүкүнүнү, чурттуң камгаланыр аргалынын, совет улустун чаагай байдалын үндөзүн болур аар үстүрүңү хөгжүдөрүнн шиптирилди ужур-дузазын үнелер көрүп турган. Бир эвес бис аар үстүрүңү тургузуп албас болузувуса, чүгө социалисттиг чурт болур хамаан чок, харын тускай чурт болуп шыдавас бис деп Ленин чыгыс өң улаа айтып турган. Муракчы техникага үндөзүлгөнгөн, бодунуң өлчөөдө бүтү улус ажыл-агыйын техника-биле чөпсөлөп шылаар аргалы аар үстүрүңү чокка социализмин тургузуп болбас деп ол айтып турган.

Бо ленинчи айтымшынын күчүст-

пишөөн, Коммунисттиг партия аар үстүрүңү бүтү хемчеглер-биле хөгжүткен, оон үндөзүлгө Совет Энциклопедия каныг-даа мадырларын болгаш механизирни бүдүрүп шыдаар күчүлүг индустриалдык-колхозчу күрүне болу берген.

Совет илтигел болгаш күрүне тургузуунуң күжү болгаш тиилтирбөөн Ала-чурттуң Улуг дайыннын чымдазына он-ла чайымнаача-биле илерөөн. Ол дайында совет улустун тилгелдиги болза, бодунун ажылчыннары болгаш тараачынарды боттарынын Совет өрге-чагырганын — ажылчы чоннарын өрге-чагырганын камгалат турар дээрин, үк тилгелде културалык бүтү чаагайлыктарын, кижжи төрөгелетини күш-ажылчын тургусканы бүтү чүвени ажылгаар арганы оларга болгаш оларын тургузарына хандырып бээр херекти камгалат турар дээрин эки медереп билген болгаш бузуп көргөн улус кажан-даа тилтирбөөс деп Ленинниң баш удур өттүр сөгөлөө сөстөрүн бүрүңү-биле бадыйканы болур.

Ленин Совет күрүениң тайбынга ынакшыдыг дашканы политиказын үндөзүлгөчүн чораян. Октябрьниң социалисттиг Улуг революциянын тилгелдиги соонда дараазында күн-ле Советтерин II Бүтү-россий съездин оон салдын бугаар тайбын дугайында Декретти күлөөн алган, ол болза, ажылчын-тараачынардын күрүенинн бирги хоойлу-жулула документизи болган. Хамааты дайын доостуру-биле доран бүтү совет кижилер боттарынын бүтү куштерин тайбын тургузушкунга бараан болдулар, чүгө дэрге, ол Совет күрүениң дашкык политиказынын тайбынга ынакшыдыг характери социализмин болгаш коммунизмин тургузушкунуну ооругаларын бодунга салган чаа илтигел болгаш күрүне тургузуунуң алыс утка-шынарындан үнүп турар дээр дугайы Ленин ол дайынны чоруп турган үезинде-ле чыгыс өң улаа чытаалап турган.

Россиянын бүтү улустарын бодунун хостагалы дээн, бистин чуртувуска коммунизмин тургузары дээн калы демсөөдөгү оларын бөдүң ажыл-дүмкө харыл-

дааларын болгаш сырын калы ажылды-жылгазын тургузарынын камгаар-даа аажок улуг у

МАЙ БИРГЕ АЛДАР КЫЛДЫР

Май мурунун социалисттик чарымы бүдүрткө программасын додур болгон ажыр күөсүдөргө коллективтерде күш-ажылы улам соруу кирип турар. Кызылдын дээр-бери бо чылды баштайгы кварталында берилген оналдыны 120 хуу күөсөткөн. Дагын тыртырмачылары апрельде марг айынынан 335 тонна хөйну бөрийн хүдөнгөн. Продукцияны чүгө эки шынарды кылып үндүрүп турган, коллектив апрельдин бүдүрткө планын үш хүн буртнгаар күөсүдөргө чөдп азыры дөш чүткүдүг ажилдап турар.

Кызылдын ыш заводунун коллектив социалисттик чарышка кирген, ажилын мурункузундан элөөн өкжйткен. Баштайгы кварталда пландан ажыр 153 муу рубльдин продукциясын берген. Коллективте муракчыларын саны улам калбарган.

Май биринчи байырагына күш-ажыл талазы-биле белектиг ужурашары дөш Кызылдын алты заводунун ажилдакчылары чүткүдүг ажилдап турар. Сапог цехи бүдүртү үшүрер продукциянын шынарын бедитипшир, берилген оналдыны хүн бүрү ажыр күөсөдн турар. Илалыга Зайцев, Савин, Букарын шыкш эөлөгдө норманын 150—175 хуу күөсөдн турар ажилчынар цехте хөй.

Эрткен чылын Ленин аттыг колхозка картофельди 9 гектарга олурткан болза, бо чазын 25 гектар чөдир калбартыр. Бо үедө бо колхозтун өгөрөд участкаларына чер-черини удобренияларын сөөртүп төгөр чөмшпг саважыгаштар белектөөр ажилды кылып турар, бо ажилга эштер Кузьмина болган Шурум-оол хүн оналдыларын үргүчү 110—115 хуу күөсөдн турар.

Ногааның бедик дүжүдүн алыр дугайында сагыш салышкын

Картофель болган ногаалар тарылганын көндүрүп дугайында СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун төөгүдүг доктаалдарын амыдырал кырынга боттандырбышан, Улуг-Хем районунуң колхозтары бо култураларын тарылга шөмүн чыл санында калбартып турар.

Ногаалар өстүрөднүн муракчы аргаларын ажилдакшышан, районунуң колхозтары өрткөн 1954 чылда улуг чөдипшир киришери чөдип алган. Ногаа култураларын рассадаларын ирик-дөвүрөс саважыгаштарга өстүрүп алганынын ачылы-биле «Күн-ажыдын хостуу» колхозка ногааларын ортукка дүжүдү гектар бүдүртүдөн мындыг болган: капуста, 329 центнер, помидорлар—117,7 центнер, өртүрөдтөр — 123,5 центнер. Ленин аттыг колхозтун тарылга шөдөднүн чөдүгү элөднүн болза-даа гектар бүдүртүдөн помидорларын дүжүдү — 79 центнер, өртүрөдтөр — 140 центнер, капуста-нын 200 центнер болган.

Ногаа рассадаларын өстүрөднүн, ону тарыл олуртурунун болган ажилдакшышан талазы-биле агрохөдөднүн курстарга ногаа тарылчыларын өрөднүн алган билгилери бедик дүжүг өстүрүп алмыр-та улуг дузаныг болган.

Картофель тарып олуртурунга, оң ажалдыгына болган ажал алышкынынга Шагаан-Арыг МТС-тин механизаторлары ногаа тарылчыларын дузалакчынын көргүзөт. Картофельди дөргөднүн алачак арта-биле тарып олуртуру ажалдыгы бүдүртү-биле механизатор арганы бөрө-Оң алыга, ногаа култураларын тарып олуртуру-биле чоқтаа чач машина-трактор станциясында келген тускай сөдөөлөрүн колхозтарын шөдөднүн ажилдак.

Ногаа рассадаларын өстүрөднүн, ону тарыл олуртурунун болган ажилдакшышан талазы-биле агрохөдөднүн курстарга ногаа тарылчыларын өрөднүн алган билгилери бедик дүжүг өстүрүп алмыр-та улуг дузаныг болган.

Картофель тарып олуртурунга, оң ажалдыгына болган ажал алышкынынга Шагаан-Арыг МТС-тин механизаторлары ногаа тарылчыларын дузалакчынын көргүзөт. Картофельди дөргөднүн алачак арта-биле тарып олуртуру ажалдыгы бүдүртү-биле механизатор арганы бөрө-Оң алыга, ногаа култураларын тарып олуртуру-биле чоқтаа чач машина-трактор станциясында келген тускай сөдөөлөрүн колхозтарын шөдөднүн ажилдак.

И. ОЛДЫРЕВ.

Суму Совединиң сессиязы

Кызыл районунуң Эрэбөк көдө Совединиң ийги сессиязы «Бай-Бууду» колхозта мал ажилын часы байдыктын дугайында колхоз дарганы эш Төдөр-оолдун ишлектин чүгөдөднүн. Мал ажилында чамды чөдипширени сессия дөдөдөднүн. Илчала-даа малдын баш санын өстүрөт, мал ажилын продуктулууч бедидер дугайында СЭКП ТК-нын январь Пленумунун шиттирлерин амыдыралга боттандыр талазы-биле ажилдак ол колхозта ам-даа четпес чөдүтүнүп турарын сессия айткан.

Часы үедө малдык азыралын болган ажалдактын таарымчалыг байдалга тур гуспаанын малдын өлүп хорар чөдү хөй болуп турар. Чыгы мал фермазында 4 атыг бөрү чөдн, илек фермазында 10 бөдүргүзүл болган 2 чаш бызаалар

азыралдан өлгөн. Фермада саар илектер болган бөдүргүзүл немедө чөдөр-биле хандыттырмашан, оларын чүгө чер олармыч үндүр сүрүп турар. Колхозта зоотехник эш Шуршөвө фермаларга болган малчынар га барбайн, малдын чөднн нормалыг чарымдал талазы-биле ажилдак багай чөдүлүп келген. Ол ишкеш мал өчкөн эш Санникова мал азыралыга улуг чөдөгчлөрүн көшкөк чөдүрүп, азырал малдыны чөдүрү үеинде өмшөөр ажилдарын чөдүрүп бай турар. Колхозтун баштаар чери малчынарнын материалдыг хөргөдөднүн чөдүрү кичөөднүн салбайн келген.

Мал ажилында четпестерин узуушаар, малга бүгү таарымчалыг байдалды тургувар дугайында шиттирлн сессия хүдөөн алган.

А. МААДЫР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Номчулга бажынының ажылы багай

Төжү районунуң «Совет Тыва» колхозта номчулга бажынының ажылы кончуг багай. Номчулга бажынының эргелекчиси эш Булатов бөдүнүн оналдыган ажилын эки күөсөднө чүгө шалыг алырныга өйлешип турар.

Номчулгалар ортузунга чөдүрү ажилды ай болган квартал планын чөк. Номчулгалар ном номчуур дөштин оң эргелекчиси тыппай баар чөдүрүтү кончуг хөй. Номчулга бажынының тускай бажыны чөк болганын колхоз контора-

зынын бир булуунда суму Соведи-биле кады туруп турар. Номчулга бажынында хамаарылыгы чүдү чүгө чыгыш шөкө болган студ бар, оон антыда ында олурар санайлар беши чөк.

Номчулга бажынының ажылы өкжидери районунуң културга-чырыдышкын килдизинден болган колхоз баштаар черинден база колхозта партия, комсомол организацаларында негетинип турар.

Н. ДАҢЗЫНАЙ.

Силосту чөп ажыглавын турар

Эрзин районунуң «Сталинчы орук» көдө ажил-агыг артези мал чөмшөгө силос белектөөрин 1951 чылда-ла кылып эгелден. Ол үеден бөрө 1954 чылга чөдир оңгар каскаш, анда чүгө-даа холувайн чөдө хөдп турганы-биле чүс-чүс центнер көк сиптенден салдыган силос мал чөмшөгө ажыглатыммай ирип, черге калдынып келген. Эрткен чылын база-ла мындыг болган.

Силос чөгүндан ам үедө колхозтун бызааларында чары саап турар 41 ишөө немедө чөк албайн турар.

С. ЧАМЧАЕВ.

Машинаны чөп ажыглаар

Көдө ажил-агыг артезиериде автомашиналарын ажил-агыга чөп ажыглауу чөдүр хөй болуп турар. Чөөн-Хемчик районунуң «Большевик» колхозта 2 автомашина бар. Ол машиналарын тулуг материалдарын сөөртүрүп ажыгларынын улугу, харын Чадана хоорай-биле колхоз сууру-

нун азында аргышан улуг дажыгларыга ажилдап турар. Колхоз баштаар чери машиналарын чөдөөчү өргөн чөк Очур-оол, Маар-оол оларга хүдөднү берген. Оларын техниктиг билги чыгыс болганын машиналар үрүгүчү үрелишкннге таваржип турар.

М. ДОРЖУ.

Малды часык аарыглардан камгалаар

Часык үе болза, яны-бүрү халдывир мал аарыгларын негтереп бөдүрүчү үеи. Илчангаш Бай-Тайга районунуң «Тилдег» колхозта мал өмшөгөднүн салбырын эргелекчиси эш Ламазан

халдывирлыг аарыглардан малды баш улуг камгалаар хөмчөгөднүн ап турар. 256 илекти яны-бүрү аарыгларга улуг тараан. Ам чыгыс малды тарып эгелден.

Т. ХЕРЕК.

„Шынның“ материалдарынын изи-биле

„Өкө совхозта улуртулганы өкжидер“

Мындыг өте-биле бо чылдын март 19-та үнгөн № 57 (3251) «Шына» парламентин, «Шынның» тускай корреспондентиси эш В. Барыкан чүдүнүн партия өте организацанының ажил хуралында

чүгөдөднүн совхозтун ажилын өкжидер талазы-биле толаргай хөмчөгөднүн алган деп, хөй совхозтарыныг Тыва республиканы директору эш Көндөр редакцияга дыпкаткан.

Парлатынмаан чагааларнын изи-биле

Башкыларын билгнн бедидер ажилын багай тургустунганында Улуг-Хем районунуң шкөөлөрүнүн өрөднүн ажилын часы шынарын болуп турарын «Шынның» көдө корреспондентиси редакцияга бижээн.

Корреспондентиси материалын изи-биле хыналда чөдүткөн, облыстыг үлүс өрөднүн ажилын редакцияга дыпкатыны болза, районунуң контрол чөдү-биле дык хөй азынын өрөднүн ажилын башкылар өрөднүн программаны күөсөднөй турган, өрөднөй турган 22 башкыларын немедө шалынгандан дүрүм бөдүрүгө 20 хууну кызырган. Азынын өрөднүн ажилына консультация-пунктузу Шагаан-Арыг хоорайда тургустунган.

Күн-ажыдын сагыла-чүрүмүн үрөөр башкылар шкөөлөргө хөй турган. Чыгы шкөөлөднүн башкыны Төвн-оолду, Хай-

ыракан шкөөлөднүн директору Хен-оолду ажилында үндүргөн. Крас, Бирлей-Куварта, Көдө боттарынын турамы-биле бөшкөдөднүн барганар, Бирлей-Кувартын тыппаш чык берген.

Өрөднүн чыгынын эгезинден бөрө 7 шкөөлөд хыналда чөдүткөн, ам бүгү өте болган 5 чөдү чыл шкөөлөрүндө хыналда чөдүрүп турар. Шагаан-Арыг хоорайнын ортукка шкөөлөднүн өрөднүн өкжидер ажилын талазы-биле хыналда ажилдарын база чөдүткөн.

Шкөөлөднүн директорларын, класс-улу улуртулгачуларын, эртемнер комиссарларын болган башкыларын чөдөднүн хуралдарын доктаамал өрттирп турар.

Районун ажилына практиктиг дуза көргүзөр сорулга-биле Улуг-Хем районче облысунуң инспектору эш Светашованы чөдүткөн.

Аңчыыр ниитилелиниң ажылын четпес деп көргөн

Чоокта чач Кызылга аңчыларын болган балыкчыларын эки-тура ниитилелиниң төлөөкчилериниң туралы болуп өрткөн. Анаа эки-тура ниитилелиниң баштаар чериниң дарганы эш Шустов ниитилелиниң чөдүрүп келген ажилынын дугайында өтчөт ишлек кылган.

Эки-тура ниитилели обласка 1946 чылда организацатынган. Бо үеин дүрүгүндө ниитилели бөдүнүн мурунда салдыган сорулгаарын боттандырынга чамдык чөдипширлер болган. Ниитилелиниң көжүгүн болуп боттандыр турар аңчыларын болган балыкчыларын саны сөөлү чылдарын ниитинде каш катан өскөн. Бо чөдүк эки-тура ниитилелиниң баштаар чериниң чөдүрүп ортузунга организацатыг ажилдарын күштелдиреринге чамдык түнөөдөднүн болганын айткан турар.

Аңчыыр болган болмы тударынын ажил болза спорттук дөдөгөднөй хөдөөднүн бирөөднү бөдүр. Оон-биле кады ол аңчыларын арыг агаарга хөдөгү дымшталыгынын база бир чүгүдө хөдөөр болуп. Биштиң ажилдакшынымы, колхозчуларын болган ниитилелиниң аңчыларын хөй-хөй өкжидер боттарынын чөдүгү үелерин аңчыларын болган балыкчыларынга өрттирп турарлар. Оларын хөй-хөйлерин дымшталыгынын чөп ажыглатыман, күрүгөге биче өвөс ажил дузаны чөдирп турар деп чүе база чүтөөжөк.

Мындыг түрбүжө, аңчыларын болган балыкчыларын эки-тура ниитилелиниң баштаар чери болган оон дарганы эш Шустов бо дугайында новунуң ортузунга таналга ажилдарын кузу денөөдө тургускан. Ниитилелиниң ажил чөдүдөгөднүн, оон учур-дузанын дугайында билер өкжидер дык эгелден. Оң толаргай чөдөднүн мындыг фактынын көргө-ле чөдүр. Эки-тура ниитилелиниң өте организацаларын чер-черде ам-даа тургустунмаан. Баштаар чер массадан болган бөдүнүн көжүгүнөднүн хөдөк ажилдап келген. Моңу харазы-биле эш Шустовтун өтчөт ишлектин амыдыралдан хөдөк, чыныдн өсөдөрден болган комсомол салымчыларын тургустунганын таваржыга өвөс. Ниитилелини баштаар черини чөдүрүп келген ажилын өтчөдүн кончуг чөдөн кылдыр тургусканын хуралдын киржикчилери мындыг шүгүмчүдөөр.

Аңчыларын болган балыкчыларын сонуурадыг өкжидерин ортузунга тайылыр массалыг ажилын сула болганынын харазы-биле чамдык өкжидер аңчыларын болган балыкчыларын доктаатынган чүрүмүн каржымы-биле үрөп турарын фактынын чер-черде хөй. Сөөлү үедө машиналыг аңчы, аңчы машина-биле сымнар чөдүрүп негтерөөн. Илчиг чөдөгчлөр, илчиг аңчы организацаларын чериниң улуртулгачуларын талазында хөй болуп турар. Аңчыларын мынды хөдөөр бил талазында, аңчы дөдөг бөдүрүп, оларын таралыр сымнар, бертиг-бөдөк кымып турар, илч талазында, оналдык үндүрүп, машиналарын үрөдөп турар.

Чамдык аңчылар аңчылар дөш чөдүткөн, курт чөдөднүн харазы-биле көдүдөн куш азы ам болганын карак чөдөр черден-не бөдөп турар. Ол чөдүк аң, кушт хөдөдүп, оларын тургажкан чө-

ринден олоп чөдүрүчүе албадан турар. Аралтангы, хоралыг аң, куштан аңгыда аңчылар амытканар бар деп чүеин илчиг өкжидер бөдөднүн турарлар. Балыкчы хөдөгөднүн, биче карактыг чөдөгчлөр-биле азы оларын харазынга пара салган учур-дүрүм чөдү-биле хылып турар чүдөдөр чер-черде хөй. Малдын хоралыг дайыны бөрү-биле демсөдн чүгөдөдөднүн, ону хөдөдн аңчыларын хөдөө кылдыр билпн турарлар. Бөрүгө улур организацатыг аңчыларын сөөлү үедө шүт чөдөдөднүн.

Санап бергенер Чагытай хөдөгү балыкчы хуу өкжидерин билкыпкан, ону боттарынын оло-ажымын көүдөднүн аңчыларын турарын буруу шалып шүгүмчүдөөр. Чамдык өкжидер Чагытай хөдөгү балыкчы Министукекиге барып улур өрткөкө садып турганар. Шах мындыг чүдөдөр болуп турда эки-тура ниитилелини баштаар чери буруулууга чөдүрү көзөмөдн көргөднүнүн улуг, чамдык таваржыларга харын-даа боттары киржин турганы хөдөр өвөс.

Ам үедө ниитилелиниң аңчыларын хөдөөдөр-биле хандырылганы багай. Бар хөдөөдөр чөдөднүн болган өргөднүн. Чөдөк-хөдөөдөр аңчыларын негетдөднүн өй-шанды харылап бербес, оларын үндөгө дымшталыг өвөс чөдүг кайы хөй. Облотребөдөднүн аңчыларын ажилыга эргөкөк чүгүдө боо-чөдөднөй ниитилели бөрө дугайында сөмү салбайн турарын Каз-Хем райондан келген аңчы эш Төн шып шүгүмчүдөөр. Ол бөдүнүн саванын ниитилелиниң сөмү ажилында четпестерин база айткан.

Эки-тура ниитилелиниң күрүгөнүн чөд-бүрүдө берип турар аңчы-хөдөгчлөр чөд-түнөл чөк чарыгатынын турар. Оон толаргай чөдө, эрткен чылын ниитилелиниң 43 муу ажил рубльди ажыр чарыгатыннан ажилдап турар. Сметаны көрдүмөң чүдөдөргө чарыгдан турар чөдөдөр база чөк өвөс. Чөдө, эш Шустов кылдан-даа чөдөдөр чөкка 5 муу рубльди хөмө мотору садып алган, ону бөдү хууунда ажилдап турар—деп Төн чүтөөдөн.

Ниитилелиниң чөк бугаалары эш Чышунда бөдүнүн саванынга сөмү ажилында сандыраакшынын минип чүтөөдөн. — Саң байламы бисте тергнн сула. Бо дугайында область организацаларында эгелдөөн, ревизия комиссияга чөдөр кым-даа сөмү салбайн турар. Биштиң ам үедө өрөс 18 муу рубль ашкан. Бугаалар өтчөдүн кым-даа хынавайн турар. Ревизия комиссиясы бо талазы-биле канын-даа ажил чөдүткөн. Оон туржү ниитилелини көжүгүнөднүн сөмү бөднн билгнн кончуг берге. Көжүгүн дайымын хандырып чүрүчүтүмөң болган ол дугайында толаргай үе чөк. Көжүгүнөднүн кымнарнын дайымы төлөөн төлөөднүн билидмөс—деп, ол чүтөөдөн.

Хуралдын киржикчилери аңчыларын болган балыкчыларын эки-тура ниитилелиниң ажилында илчөөднүн четпестерин дөднүн улуртулгачыныг уланган толаргай шиттирнн хүдөөн алган. Оон соңда олар Илчиг Чөөн чүдүгү болган Сибиряк аңчыларынга облыстыг аңчыларын кыйгырымын бир үн-биле хүдөөн алганар.

ры өвүп турар. Шаанда көшкүн амыдыралды чөдөднүн ам үндүрүчү болган транспорттун, көдө ажил-агыг механизациянын мержежиди тускай өртөмшөдөр, көдө ажил-агыгын улуг-улуг коллективтиг бөдүрүчүлөрүн улуртулгачуларын, култураларын болган өртөмшөн ажилдакчылары болу бергенер.

СЭР-нин улустарын хөй националдыг өт-бүдөднүн Коммунист партиянын улуртулгачы-биле тыва улуг ажил-агыгын болган култураларын улам илчиг чөдөднүн шиттирлн дөш демсөдн чөдөднүн чөдөднүн чөдөднүн улуг Совет чүрүтүвүска коммунизми тургузарынга идея-биле киржип турар.

Октябрьдин социалист Улуг революциянын тилдөөднүн соңда тыва улустун хөгжүдөднүн болза, муракчы чурттарын улуртулгачы-биле тыва улуг ажил-агыгын болган култураларын улам илчиг чөдөднүн шиттирлн дөш демсөдн чөдөднүн чөдөднүн чөдөднүн улуг Совет чүрүтүвүска коммунизми тургузарынга идея-биле киржип турар.

Совет Эвдөднүн улустары улуг Ленинни төдөгүднүн хүнүдөн бөрө 85 чыл болган оюн 1951—1955 чылдарда СЭР-нин хөгжүдөднүн бешти беш чыл планын хуусаа бетинде күөсөдн дөш, СЭКП ТК-нын январь Пленумунун шиттирлерин сөдөднүн төөгүдүг сорулгаарын боттандыр дөш кышмаккай демсөднүн байдалдарында демсөднүн турар.

Совет Эвдөднүн Коммунист партиянын XIX съездинин бажылааны бешти беш чыл планы совет улустун материалдыг чаагай байдыктын болган култураларын денелешти улуг илчиг улуг өвөднүн хандырын турар СЭР-нин улуг ажил-агыгын чач күчүдүг бөдүрүчүлөрүн тодараткан. Бешти беш чылдын планын күөсөдн болза, социализмде коммунизме хөгжүдөднүн орунга буртнгаар улуг бажым болуп деп сөздө айткан.

Бешти беш чылдын планын үлөдүрү бө-

дүрүлгениң дөдөднүн беш чылдарын дүрүгузүндө 70 хуу чөдир бедидер деп айткан турган, а 1954 чылда-ла биштиң чурттуң үлөдүрүлгөн продукциянын 1950 чыл-биле дөдөднөргө, оон 65 хуу хөйну бүдүрүп үндүргөн. Көдө ажил-агыг хөгжүдөднүн, културга тургузушкунда улуг чөдөднүн чөдөднүн чөдөднүн Ленин биштиң чурттуң хөдөднүн бир чөс муу тракторларын ажилдап турар хүннөриниң дугайын күзөп чөдөр. Хөдөк кырында Ленинниң планнар оон-каты ажыр күөсөднүн. 1954 чылдын чыныгында совхозтарын болган колхозтарын шөдөднүн бир миллион илч чөс муу ажил тракторлар, үш чөс муу ажил комбайнлар болган көдө ажил-агыгын өскө-даа нарыг техниказы ажилдап турган. 1954 чылдын дүрүгузүндө көдө ажил-агыгын техниктиг чөдөднүн оон-даа артык бедидер келдүрүлгөн.

Бешти беш чылдын эрткен дөрт чылдарын дүрүгузүндө биштиң улуг ажил-агыгын хөгжүдөднүн түдөөдөр болза, улуг ажил-агыгын кол-кол амыдыралын талазы-биле бешти беш чылдын айлган оналдылары чүгө күөсөднөрү өвөс, харын дык ажыр күөсөднүн турар дөдө дугайын хөдөднүн турар.

СЭКП ТК-нын январь Пленуму мал ажилын өвөднүн шиттирлн чүдүгү болуп тарааны бөдүрүн улуг илчиг ажилдарын аргаларын тодарайн амыдыралга, үлөдүрү бөдүрүлгенин, бирги эөлөгдө аар үлөдүрүнүн өвөднүн базанын үндөднүн, эң чоокку чылдарда социалист көдө ажил-агыгын чач күчүдүг көдүрүчүлөрүн чөдп алыр өргөжөк чүгүдө деп санаан.

СЭКП ТК-нын январь Пленуму 1960 чылда чуртка тараанын илчиг чылдызы чыл бүрүдө 10 миллиард пудтан өвөш өвөс болган турарын хандыр болган чоокку 5—6 чылдарда мал ажилын кол-кол продуктуларын бөдүрүн илч—илч ажил катан көүдөдн дугайында улуг сорулга ны салган.

СЭКП ТК-нын январь Пленумун шиттирлн күөсөднүн дөш совет улустун дөдөдн Совет күрүгөнүн экономикаг күчү-

шылдымын улам быжыглар, ажилчын аңгынын болган колхозчу тараачыларын бөдүрүбөс өвөднүн улуг күшүнүн чач илчөөднүн, СЭР-де коммунизмин тургузушкунун орунга улуг бажым болуп.

Тыва автономнуң облыстын ажилчы чоннары биштиң чурттувун улуг ажил-агыгын хөгжүдөднүн бөдүнүн салымчынын кирип турар. Тыванын үлөдүрү 1954 чылда илчиг продукциянын бүдүрүп үндүрү талазы-биле чыл планын 110 хуу күөсөднүн. Үлөдүрүнүн илчиг продукциянын бүдүрүп үндүрү 1953 чыл-биле дөдөднөргө, 1954 чылда 21 хуу өскөн. Чыныг чажып тарып тараа култураларын тарылга шөдү 1953 чылга дөдөднөргө, 1954 чылда 12 хуу өскөн. Колхозтар, МТС-тер болган совхозтар күрүгө планында баш буртнгаар көдүрүмөң болза-даа, 50 муу гектар кире кур болган куруккак черлерин аңдарганар. Ниитиниң малынын баш саны өскөн.

Ам Совет Тыванын ажил-ишчилери СЭН 18-нын январь Пленумун шиттирлн күөсөднүн өдөднүн өдөднүн киржип турар. Партиянын область комитетинин чоокта чач болуп эрткен пленуму «Мал ажилын продуктуларын бөдүрүн күөдөднүн дугайында» СЭКП ТК-нын январь Пленумун доктаатын үндөднүн колхозтарга, МТС-терге болган совхозтарга чөдөднүн көдө ажил-агыг бүдүрүлгенин бүгү амыдыралын илчиг көдөднүн перспективтиг планынын үндөднүн доктаалды хүдөп алган. Ук доктаалда көдө ажил-агыгын улуг илчиг хөгжүдөднүн улуг сорулгаарын салдыган. 1960 чылда обласка ниитизин-биле тарааны бөдүрүн 1954 чыл-биле дөдөднөргө, 1,8 катан өскөн турар, 1960 чылда мал ажилын продуктуларын бөдүрүн 1954 чылда турганын улуг: эът 3 катан, сүт 5,5 катан, дагаа чүрүгүм 30 ажыг катан, дүк 5 катан көүдөднүн турар.

Совет Тыванын колхозчулары, МТС-терин болган совхозтарын ажилдакчылары, көдө ажил-агыгын тускай өртөмшөдөр СЭКП ТК-нын январь Пленумун төөгүдүг шиттирлн күөсөднүн дөдөднүн дөдөднүн дөш ол планынын ажилтан турар дугай-

В. И. Лениннің төрүтүнгөн хүнүдөн бөөр 85 чылының байырлалына Болгарияда белеткел

СОФИЯ. Болгариянын ажылы чоннары улу Ленинни тураскаалып ыдыкты-биле демдеген турар. Ленин хунеринге белеткел чурттуу хоорайларда болгаш суурларда эгелден. «Ленинизм—тайбыч демократия болгаш социализм дээш демселге тилетирбес тук» деп темалык плеткелерин, лекцияларын болгаш беседаларын бүүдүргөлөргө база албан черлеринге

номчуур анаар. Улустуң номчулга бажынарнын чанында бот-тывынгыр уран-чүүдү коллективтери Ленинни кежээлерин кылдыр, коммунизмни тулушкунун дугайында Ленинни чагыларын боттандырырына Совет Эвилелинин улустарынын чединшиктерин көргүзүп турар делегелерини организаастар. (СЭТА).

И. В. Сталинның Чогаалдарының 3-кү томун Кыдатта парлап үндүргөн

ПЕКИН. И. В. Сталинның Чогаалдарының 3-кү томун Кыдатта кыдат дыла парлатынын үнгөниге холбаштыр «Жэньминьжибао» солун улу чүүдүлү парлаан, ол чүүдө Кыдатка социализм тургузушкунун херөөнге 3-кү томун парлатынган эш Сталинның чогаалдарының чүүдүлү ужурудузанын демдеген турар. (СЭТА).

Кыдат дыла парлатынын үнгөниге холбаштыр «Жэньминьжибао» солун улу чүүдүлү парлаан, ол чүүдө Кыдатка социализм тургузушкунун херөөнге 3-кү томун парлатынган эш Сталинның чогаалдарының чүүдүлү ужурудузанын демдеген турар. (СЭТА).

Кур-да май мурнуң чарыжы

ПЕКИН. Кыдаттын ажылы чоннары май мурнуң чарыжы калдыртып турар. Ажылы чоннарын чокшудуп орап бүтү дегей байырлал чуртта уагу бүүдүргө болур. Алшаның металлургия комбинатынын ажылычылар күш-ажылы чыга чединшиктер-биле демдеген турарын «Жэньминьжибао» солун дыналып турар. Комбинаттын мартенчилери апрельди баштайгы 11 хонунуң дургузуда 63 дүрдөктөн экидирчилери берген, ол болза, мартен цехинин ажылычыларының бо чылдың январьда болгаш февральда бергени дүрдөктөн экидирчилеринин икити санындан хөй болуп турар. Шанхайнын кан экидирчилери чуртта хөй металлды берип турар. Бирги металлургия заводунун коллективни апрельди баштайгы 8 хонунуң дургузуда чүүдө ийи мартенерге чүүдө планында көрдүнгөндөн 117 тонна хөй каңын экидирчилер. Май мурнуң чарыжында Кур-пуд фабрика-завод болгаш дар үстүрүвүн бүүдүргөлөргө өскө-даа муң-муң коллективтери киржип турарлар. (СЭТА).

Кыдат дыла парлатынын үнгөниге холбаштыр «Жэньминьжибао» солун улу чүүдүлү парлаан, ол чүүдө Кыдатка социализм тургузушкунун херөөнге 3-кү томун парлатынган эш Сталинның чогаалдарының чүүдүлү ужурудузанын демдеген турар. (СЭТА).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүделинин Кыйгырының адаанга Польшада ат салышыкының чыылдазы

ВАРШАВА. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүделинин Вена Кыйгырының адаанга ат салышыкының чыылдазы Польша Улус Республикада апрель 14-те эгелден. Польшанын ажылы чоннары империализм бөлүктөрүн атомун дайыны өсүздөр деп орадажышыкынарын бүүрү шаяп, тайбыңнын эгерини күжүн быжыгларынга боттарынын шиптирлини мелеген турарлар. Варшаванын чик автомобильдер за-

водукун бүгү-ле цехтеринге Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүделинин Кыйгырына холбаштырган митинглер болуп эркен. Варшаванын металлургия заводунга, Д митор эттыг болгаш Сверчевский атты заводтарга болгаш польша найсаздык өскө-даа бүүдүргөлөргө, албан черлеринге болгаш өөрдөгө черлеринге, Лодзинге, Познаньга болгаш өскө-даа хоорайларга, а ол ышкак суурларга хурадар болгаш митинглер болгузаан. (СЭТА).

Венгрияда сүлчээчи бөлүктүн киржикчилерин шипткени

БУДАПЕШТ. Венгриянын телеграф агентствелинин дыналып турарын буугаар алырга, Будапешттин суду сүлчээчи организациянын 11 киржикчилерин херөөн көргөн. Хортиянк политиктиг полициянын шипшикни турган Пожеф Филал ол бөлүктү баштап турган. Америк агентствелинин улуртулазы-биле тургустунган организация Венгрияда капиталистерин болгаш помещиктерини эрге-чагырганын каттап тургузарын бодунуң сорулгазы кылдыр саянып турган. (СЭТА).

Бүтү бүүдүрдүргөн боттарынын кылган кем-херектерин билгеннен. Будапешттин суду Пожеф Филалы, Балван Тотту, Игнац Галды, Балаж Гоманы болгаш Михай Дусту келечек шипткел дээш хемчө-биле өлүрүп шипткен. Шипткелди үчүсүдүп каапкан. Арван бүүдүрдүргөннанын 9-тан 14 чыл чедир хуусааларда кара-бажың хоругду шипткен. (СЭТА).

Черчилльдин Албанында Душкенинге Хамаарыштыр

Англиянын премьер-министри Черчилль албанында дүжөр дээш дугайты Бунинге орудузанын тускы дыналыпты апрель 5-тиң кежээнде Лондон радиоу дамчыткан. Амгы даштыкы херектер министри Антони Иден премьер-министр болган.

Черчилльдин политиктиг албан дужал сүрер чорту чеден беш чылдар мурнуңа —1900 чылда парламентте бир-ле дугаарында сонугурунунда бөөр эгелден. Ол бодунуң политиктиг албан дужал сүрүп келген бүтү эвезиниң дургузунда либераль-даа, консерватор-даа болуп, далай министрствозун болгаш колониялар эгелден улуртуп, журналист-даа, парламенттин дундагы-даа болуп келген, ыңчал-ажак кезеде ызы-бүрү арга-биле британ империализмин эрге-ажыктырына таарышкан политиканы кызыкмаккы чорудуп келген. Оң хөй чылдардагы политиктиг ажал-чорудугазы Англиянын ажылычын ангызына болгаш колония улустарына хамаарыштыр өжөнөнөшкө чоруктарын чыккестери-биле байлак. Черчилль болза, анык Совет күрүсеге улур интервенциянын эгелекчилеринин бирөөн болган.

Амгы кабинетти Черчилль 1951 чылдың октябрьдан эгелден баштаан болгаш ол ниниз-биле сес чылдарың дургузунда премьер-министр болган. Фашист Германияга болгаш оң эгелекчилеринге улур улур күрүсөлөргөн антигитлерж эвилелинин демиселинин чылдарына англи чызаактын баштыкы албан-дужаалга тургаш Черчилль бир талаздында, 1942 чылда дайыга эвилел дугайында база дайын соонда калы ажы-дажыга болгаш кайы-кайымынгу дузалажыр дугайында Совет Эвилели-биле керөө

чарганы, ыңчаарга өскө талазында, гитлерж империализм шиптирлерин СССР-ге улур ажалгаарының планнарын кыл-бышкан, ийги фронтуну ажыларын узамдыктыр, Совет Эвилелинин дайын болуп артып турарын бүүдүргөни билдингир болгай. Дайын сөөлүндөгү чылдарда Черчилль антигитлерж эвилели бузарынын база Англияны болгаш АКШ-ты Совет Эвилелинге уурлангыштыр тургузарынын орунуга ажы-биле туруп алган. Делегейин чыга дайынын белетээринге уланган «шуртук туругундан» дээр болка сургаалда политиканын инициатору харын ол болган. Черчилль ол политиканы 1946 чылда-ла Фултонга бодунуң чугаазына чарлаан.

Черчилль герман милитаризмин каттап төртүндүрүрүн планнарын чогаалып кылдырыга ийкейлиг киржишкен; оң баштаан чыза париж дугуругаларына Англиянын киржилгелинин дугайында шиптирлини хүлээп алган. Инды политика Англияны герман милитаристтерин эвилден болдуруп турар болгаш англи-совет эвилел керөөн херекке албайн турар. Черчилльдин премьер-министр албат-дужаалдан дүжүшкүну —балтыкп турары буугаар алырга майла болуп деп турар бүтү-ниги парламент сонугуларынга чедир санын хонуктар артык үеде болганы ол. Черчилльдин премьер-министр албан-дужаалдан душкенинги фактыны кычаарга-да Англияга калды-даа хемчөшкени болдурубан болгаш кымын-даа кайтатпаан. Бүтү-ле чүве каш хонук мурнуңда хөй-хөй солуннарын баш бурунаар бижип турганы ышкак шак-ла ыңчаар болган.

Кыдат Улус Республиканын Даштыкы Херектер Министрствозунун Медеглели

ПЕКИН. Сянькуа агентствелинин дамчытканы буугаар алырга, Кыдат Улус Республиканын даштыкы херектер министрствозу апрель 12-де медегел чарлаан.

Апрель 11-де 12 шак 15 минутта турда (Пекин шакы-биле) «Эйр инди» интернейшн корпорейши» ден компанияны болуп турар кыдат төлөөлөр олурган «сконстельши» деп пассажир самолдунга Гонконгтан Джаккартаже оң соонда Балдунга болур Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны бавры-биле Кыдат Улус Республиканын чызаан төлөөлөрүн кижигүнери. Вьетнамнын Демократтыг Республикасынын төлөөлөрүн кижигүнери, а ол ышкак конференцияны чырадар ужуругу, оларын үдөн кыдат болгаш даштыкы корреспонденттери —шуну 11 кижү үнүкен. Саравантан (Соңу Борнео) соңу-барымы талазе далай кырылга ужуи бар чыкканын үеинде самолет чыгып өртөнгөн, далайже дүже берген. Самолетта чорал бүү кижилерин салым-чөлу билдинмес.

Ол ондакты таварылга канчаарга-даа ужу-чүүдүлү анаа-бир катастрофозон өскө, харын Каттышкан Штаттарынын болгаш Чан Кай-шиниң чыжыт агентствелинин организаацияларынын сагышты-биле кылган өлүрүчү чоруп болуп турар, Каттышкан Штаттарынын болгаш Чан Кай-шиниң чыжыт агентствелинин организаациялары премьер-Чжоу Эн-ай баштаан кыдат төлөөлөрүн кижигүнерин өлүр болгаш Азиянын база Африканын чурттарынын конференцияны үеде деп боттарынын бодааларын боттандырып дээш

кыдат төлөөлөр чорал инди самолеттарыны уузууларынын ийкейлиг белеткел чорудуп турары төлөөлөрүн кижигүнерини болгаш корреспонденттерин үнүп чоругурун мурнуңа-ла Кыдат Улус Республиканын чызаан бодунгир апарган турган. ыңчангаш апрель 10-да 9 шак 30 минутта турда (Пекин шакы-биле) Кыдат Улус Республиканын даштыкы херектер министрствозу ол дугайын Пекинде англи херектер бүүдүргөргөн кан-челарыга дыңдаткан болгаш олар айымынган кыдат ажыдакчыларынын болгаш корреспонденттеринин аймык чок чоруп хандырыныче уланган хемчелерин алыр-биле Гонконгта англи эрге-чагыргаларыны кичэңгейтип уландырып билден. Ол кижилерин ужу ужуруту самолет кайы ужу-чүүдү компанияны хамаарыштыр турарын тедараткан англи херектер бүүдүргөргөн канчеларынын дүжүмөттөрү Гонконгта англи эрге-чагыргаларга чоруп телеграмма-биле дыналып асаан. Оң ужурунда Каттышкан Штаттарынын болгаш Чан Кай-шиниң чыжыт агентствелинин организаациялары боттарынын бодааларын боттандырып аргала болган. Бо ондакты таварылга дээш улур харысалганын англи чызаак болгаш Гонконгта англи эрге-чагыргалар чүктээр анаар. Англи чызаак болгаш Гонконгта англи эрге-чагыргалар бо ондакты таварылганын байдалдарын мек иштеп, хынал, бүүрүдүргө харысалга хүлээдир төлөө, ол хоратан сүлчөге киршике чыжыт агентствелин хөй-лу буугаар тулуп хоругулаарын болгаш шажыкларынын негеп тур биле. Азиянын болгаш Африканын конферен-

цияныче бар чыткан Кыдат Улус Республиканын төлөөлөрүн кижигүнерин болгаш корреспонденттерин өлүрүп чоруту Каттышкан Штаттарынын болгаш Чан Кай-шиниң чыжыт агентствелинин организаацияларынын баш бурунгаар белеткел кылганы болза, Кыдат Улус Республикага хамаарыштыр чүге дерин өжөнөнөшкө чоруктуң илэрөшкени өскө, харын база Азиянын болгаш Африканын чурттарынын оң конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү үлгединиши-дир. Эң чок уюм хунерге ажыттыр ужуругу Азиянын болгаш Африканын чурттарынын конференцияны ийги чону 1 миллиард 440 миллион кижжи болуп турар Азиянын болгаш Африканын 29 чурттарынын төлөөлөр, Азиянын болгаш Африканын калбак улус массаларынын база бүтү делегейин тайбынга ыныкшыдып кижилеринин ийги дөк-көчөлөшкөчү ү